

2.1.4.2.1 Overschrijding

“Zo zal het voortaan geschieden met iedereen die over mijn muren springt”¹
Romulus

Zodra een grens getrokken is, is er natuurlijk ook de mogelijkheid van overschrijding in één of andere vorm. Of ongeoorloofde grensoverschrijding gevolg is van het ontbreken van duidelijke grenstekens, bewust gebeurt of gewoon te wijten is aan onachtzaamheid, de gevolgen kunnen dramatisch zijn, zoals de vele fatale pogingen om de Berlijnse Muur over te steken tot eind jaren 1980 illustreren. Een extreem geval vormde de Bernauerstraat: de Muur werd immers op de grens van twee stadswijken gelegd – die daarmee dus eensklaps ook de grens tussen West en Oost (-Berlijn) werd. Die grens liep echter langs één zijde van de straat, meer bepaald de gevels van de woningen: wie uit het raam leunde had het hoofd in het Westen terwijl de rest van het lichaam tegelijk zich in het Oosten bevond. Een uitgelezen plaats om te vluchten natuurlijk...: daarom werden uiteindelijk de huizen afgebroken door het Oost-Duitse regime.²

Na de eerste Golfoorlog kon het verkeerd inslaan van een weg langs de Iraaks//Koeweitse grens in de woestijn 7 jaar gevangenis in Irak betekenen (de Koeweitis probeerden dit vanaf 1993 te voorkomen door een gracht te graven langs de 150 km. lange grens). In juli 2008 werd nog een Zuid-Koreaanse vrouw neergeschoten door een Noord-Koreaanse soldaat toen ze zich waagde in een verboden zone van de toeristische enclave in Noord-Korea (open sinds 1998) aan de heilige berg Kungang.

Een onschuldiger gevolg van het ontbreken van een duidelijke afscheiding c.q. controle aan de grens, deed zich voor aan het strand in Usedom, aan de Pools-Duitse grens, na de toetreding van Polen tot de Schengen-ruimte. Niet alleen vielen vanaf eind december 2007 de grenscontroles weg, maar tevens werd de hoge, ondoorzichtige afsluiting vervangen door enkele paaltjes. Daardoor werd het naaktstrand aan de Duitse zijde van het strand niet alleen zichtbaar voor de geschokte Poolse burens, maar sommige naaktlopers ‘verdwalen’ soms over de grens: waarschuwende borden moeten de (politieke én culturele) grenslijn nu opnieuw weer wat duidelijker maken.³ En de bewoner van het huis

¹ *"Sic deinde, quicumque alius transsiliet moenia mea": zo sprak Romulus die zijn tweelingbroer Remus doodde toen die over de nieuw opgetrokken muren van Rome sprong. Het verhaal stamt uit de stichtingsmythe van Rome (die dus berustte op het verdedigen van een grens) zoals verhaald bij Titus Livius, in *Ab Urbe Condita* m.b. de *Præfatio* (boek 1, hoofdstuk 7). Nick Hayes noemde het wellicht het eerste verslag van een disproportionele reactie op 'trespassing' (N. Hayes, *The book of trespass. Crossing the lines that divide us*, London, 2021, 28-29).*

² Cf. de documentaire in 2019 op de Rundfunk Berlin-Brandenburg (RBB) van D. & J. Ast & H.-H. Hertle, *Die Bernauer Strasse. Brennpunkt Berliner Mauer*. Twee Duitse documentaires en een Bulgaarse film handelen over (de gevolgen van) het grensbeheer aan de Bulgaarse grens met het Westen tijdens de Koude Oorlog: F. Klier & A.-K. Richter, *Die Vergessene. Tod wo die Anderen Urlaub machen*, 2011; P. Tutsek & D. Roser, *Fatal Flight*, 2014; I. Simeonov & C. Hocker, *Granitza*, 1994.

³ G. Justaert, Duitsers en Polen voeren strijd om naaktheid, in: *De Morgen*, 29 juli 2008.

dat zich pal op de Amerikaans-Canadese grens bevindt, heeft zo zijn eigen problemen om legaal buiten te komen.⁴

⁴ *[nog aan te vullen]*. Het stadion van de Engelse voetbalploeg Chester City staat dwars op de grens tussen Engeland en Wales, met het veld langs de Welshe kant en de hoofdtribune in Engeland: M. Heatley, *Football club. Origins and nicknames*, Hersham, 2008, 56.